

Ellex®
Valiunas

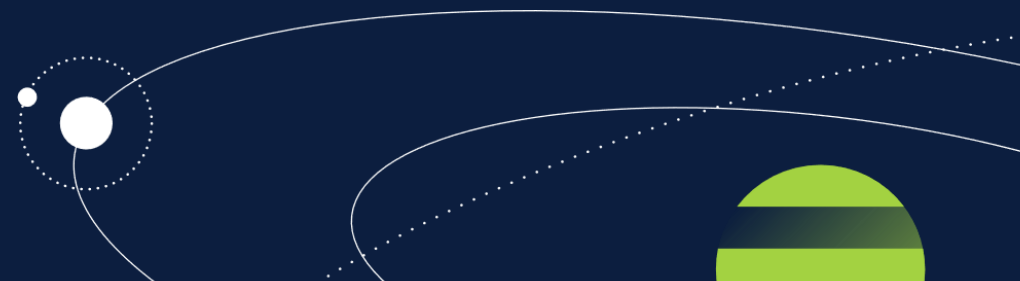
| 30 years

Savaitinis naujienlaiškis Viešieji pirkimai

2022 m. gegužės 23 – 27 d.
21 metų savaitė

Turinys

1. Savaitės komentaras
2. Teisės aktų pakeitimai
3. Institucijų aktualijos
4. Teismų praktika

Savaitės komentaras

Viešųjų pirkimų įstatymas yra vienas dažniausiai keičiamų teisės aktų Lietuvoje. 21-ąją metų savaitę galime pasidžiaugti, kad VPĮ savo reputaciją pateisina - prasideda dar viena viešųjų pirkimų reforma.

Apibendrinant siūlomus įstatymų pakeitimus galime drąsiai sakyti, kad siūlomų pakeitimų paketas suteikia perkančiosioms organizacijoms labai didelį pasitikėjimo kreditą. Tad tik nuo pirkimų vykdytojų profesionalumo, sąžiningumo ir atsakingumo priklausys, ar suteikta laisve galėsime mėgautis ilgai.

Kartu reikia pažymėti, kad dalis pakeitimų kelia reikšmingų abejonių dėl suderinamumo su Europos Sąjungos teisės reikalavimais (pvz., galimybė tikslinti pasiūlymą siaurąja prasme). Tad kyla klausimas, ar visos įstatymų leidėjo reformų ambicijos yra suderinamos su valstybėms narėms suteikta diskrecija.

Teismų praktikoje turime tris naujus sprendimus. Vienas įdomesnių - LAT nutartis, kuriame buvo sprendžiama, ar tiekėjas turi teisinį suinteresuotumą ginčyti maksimalią pirkimui numatytą lėšų sumą. Pasirodo, gali. Ne mažiau įdomus Apeliacinio teismo sprendimas, kuriame bandoma nukrypti nuo „Liepkalnio sankryžos“ byloje suformuluoto precedento, teigiančio, kad kvalifikacija gali būti tikslinama tik tikslinant pirmą kartą pateiktus dokumentus ir tik vieną kartą. O finalui - Apeliacinio teismo nutartis, kurioje teismas iš esmės sako, kad PO turi aiškiai nurodyti, kaip bus vertinamas siūlomų alternatyvų lygiavertiškumas.

Dr. Karolis Kačerauskas

„Ellex Valiunas“ partneris, Viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos praktikos vadovas

[Kontaktai](#)

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI: PROJEKTAI

- I. **Seimas.** 2022 m. gegužės 25-26 dienomis Ekonomikos ir inovacijų ministerija įregistravo įstatymų projektų paketą, kuriais siekiama pakeisti eilę viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų. Dėl didelės apimties išsamią siūlomų pakeitimų apžvalgą pateiksime atskirame Ellex #*Viešųjų pirkimų akademijos* leidinyje.

Visgi, siekiant susidaryti nuomonę apie teikiamų siūlymų esmę, žemiau apibendriname projekte Nr. [22-1286\(2\)](#) siūlomus Viešųjų pirkimų įstatymo esminius pakeitimus.

- Siūloma leisti vieno pirkimo įgyvendinimui skirti kelias pirkimų komisijas, kurios būtų atsakingos už atskirus pirkimo etapus (pvz. viena komisija pasirengimui, kita, - ginčų nagrinėjimui). Kartu siūloma numatyti galimybę nesudaryti pirkimo komisijos tokiais atvejais, kai atliekant pirkimą nėra priimami diskutuoti sprendimai.
- Siūloma numatyti, kad tiekėjas turi pateikti savo pasiūlyme esančios informacijos konfidencialumo pagrindimą per 3 darbo dienas (anksčiau, - 5 darbo dienos).
- Siūloma atsisakyti privalomo pirkimų skaidymo į dalis. Skaidymo galimybę perkančioji organizacija turės tik apsvastyti. Tarptautinių pirkimų, statinio statybos darbų ir statinio projektavimo paslaugų pirkimo atveju – sprendimo pagrindimą papildomai nurodyti pirkimo dokumentuose.

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI: PROJEKTAI

- Siūloma numatyti naują pirkimo nutraukimo pagrindą – pirkimo dokumentuose yra esminių klaidų, dėl kurių perkančioji organizacija negali sudaryti pirkimo sutarties. Kas yra „klaida“ nėra apibrėžiama, o pirkimo nutraukimas šiuo pagrindu leidžiamas bet kurioje pirkimo stadijoje. Toks pakeitimas PO suteiks daugiau laisvės šalinant klaidas. Tačiau kartu galima prognozuoti, kad didės abejotinų pirkimų nutraukimų (pvz., nes proteguojamas tiekėjas nepateikė gero pasiūlymo), kurie mažins pasitikėjimą pirkimų skaidrumu.
- Praktikoje egzistavo problema, kad galiojant laikinosioms apsaugos priemonėms PO negalėjo prašyti tiekėjų pratęsti savo pasiūlymų galiojimo. Todėl susidarydavo situacijos, kai pasibaigus ginčui paaiškėdavo, kad nėra nei vieno galiojančio pasiūlymo, kuris galėtų būti vertinamas. Siūloma spręsti tokią situaciją sudarant galimybę prašyti pasiūlymo galiojimo pratęsimo ir tais atvejais, kai galioja laikinosios apsaugos priemonės.
- Siūloma atverti galimybę tikslinti, papildyti, paaiškinti tiekėjų pasiūlymus ar pateikti naujus dokumentus panašiai taip kaip leidžiama tikslinti atitikimą kvalifikacijos reikalavimams ar pašalinimo pagrindų nebuvimą. Ribojimas taikomas tik tiems duomenims, kurie turi įtakos sudarant pasiūlymų eilę (t. y. kurie lemia laimėtoją). Tai būtų fundamentalus pokytis Lietuvos teisės aktuose, tačiau vargu ar suderinamas su Europos Sąjungos teise.
- Siūloma numatyti galimybę vertinti tiekėjo pasiūlymus tik „iki pirmos klaidos“, - jeigu nustatomas bent vienas neatitikimas, pasiūlymas gali būti atmestas.
- Siūloma atsisakyti *pareigos* užtikrinti pasiūlymus banko garantijomis ar draudimo bendrovės laidavimo raštais. Tokio užtikrinimo reikalavimas priklausytų nuo konkrečios PO sprendimo.

TEISĖS AKTŲ PAKEITIMAI: PROJEKTAI

- Siūloma numatyti VPT teikiamų rekomendacijų prioritetą prieš tas pačias teisės normas taikančių prižiūrinčių institucijų (pvz. CPVA) aiškinimus. Tuo siekiama išspręsti situaciją, kai dvi skirtingos institucijos turi skirtingas nuomones tuo pačiu klausimu.
- Siūloma numatyti *pareigą* perkančiosioms organizacijoms kreiptis į teismą dėl konkurenciją ribojančiais susitarimais padarytos žalos atlyginimo. Tokia pareiga egzistuos, kai Konkurencijos taryba savo nutarimu konstatuotų pažeidimą. Kartu įstatymo projektas numato dėl draudžiamų susitarimų kylančios žalos dydžio prezumpciją, - 10% pirkimo ar įgyvendintos sutarties vertės.

INSTITUCIJŲ AKTUALIJOS: LIETUVA

- I. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (EBPO) organizavo net 4-ių dienų viešųjų pirkimų specialistų mokymus. Mokymu metu buvo aptartas platus spektras. EBPO dalinosi savo įžvalgomus projektų valdymo, sutarčių vykdymo, bendravimo ir bendradarbiavimo, suinteresuotųjų šalių santykių valdymo, konkurencinio dialogo, kvalifikacinių reikalavimų, derybų vykdymo klausimais.

Nespėjusiems užsiregistruoti ir sudalyvauti – nieko baisaus. Visų mokymų įrašai yra pasiekiami per Viešųjų pirkimų tarnybos Facebook paskyrą. Ateityje šie įrašai, kartu sudarantys net 32 valandų mokymų medžiagos, turėtų atsirasti ir pačiame Viešųjų pirkimų tarnybos tinklapyje.

- 1-osios dienos mokymų įrašai: [1-oji dalis](#), [2-oji dalis](#)
  - 2-osios dienos mokymų [įrašas](#)
  - 3-iosios dienos mokymų [įrašas](#)
  - 4-osios dienos mokymų [įrašas](#)
-

TEISMŲ PRAKTIKA

1. Lietuvos apeliacinis teismas: pirkimo sąlygose turi būti aiškiai nurodoma, koku aspektu yra vertinamas kvalifikacijos lygiavertiškumas

Reikšmė: patvirtina ankstesnę praktiką

#1 Lietuvos apeliacinis teismas sprendė, ar *Microsoft* išduotas sertifikatas yra lygiavertis *Oracle* išduotam programuotojo kvalifikaciją patvirtinančiam sertifikatui. Bylos nagrinėjimo metu nustatyta, kad *Oracle* ir *Microsoft* sertifikatai patvirtina skirtingas kompetencijas, kurios gali būti lygiavertės arba nelygiavertės priklausomai nuo programuotojui keliamų užduočių. Teismas konstatavo, kad pirkimo dokumentai aiškiai nenurodė, kokias užduotis turės atlikti reikalaujamas specialistas, o lygiavertiškumo vertinimo kriterijai pirkimo dokumentuose neaprašyti. Tai lėmė teismo išvadą, jog pirkimo sąlygos yra neaiškios, todėl pirkimas turi būti nutrauktas. Šis paaiškinimas itin svarbus siekiant suprasti, kad perkančioji organizacija negali apsiriboti tiesiog nurodymu, kad priima lygiavertes alternatyvas. Perkančioji organizacija turi paaiškinti, ką reiškia lygiavertiškumas kiekvienu konkrečiu atveju.

#2 Byloje taip pat kilo ginčas ir dėl pirmosios instancijos teismo sprendimo *ex officio* nutraukti pirkimą dėl šios neaiškia ir neteisėta pripažintos pirkimo sąlygos. Teismas, primindamas taisyklę, jog teismui ketinant savo iniciatyva peržengti ieškinio reikalavimo ribas, jis apie tai turi įspėti dalyvaujančius byloje asmenis, sprendė, jog net ir pirmosios instancijos teismui neįspėjus dalyvių apie ketinimą peržengti ieškinio reikalavimų ribas, šis proceso trūkumas buvo ištaisytas bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme – dalyvaujantys byloje asmenys procesiniuose dokumentus išreiškė argumentus dėl pirkimo sąlygų teisėtumo ir poreikio nutraukti pirkimą.

Lietuvos apeliacinio teismo nutartį galite rasti [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

2. Lietuvos apeliacinis teismas: tiekėjai turi teisę tikslinti kvalifikacijos duomenis nebūtinai tik vieną kartą

Reikšmė: aiškina / tikslina ankstesnę praktiką

Kvalifikacijos pagrindimui tiekėjas pateikė sutarčių sąrašą kartu su patvirtinimu, kad sutartys įgyvendintos tinkamai. Viename iš patvirtinimų (kuris buvo gautas atskirai to paprašius) buvo parašyta, kad sutartis įgyvendinta tinkamai, tačiau praleidus sutartyje numatytus terminus. PO iškėlus klausimą dėl tokios sutarties tinkamumo, tiekėjas pateikė įrodymus apie kitą tinkamai įgyvendintą sutartį. PO atmetė pirmosios sutarties tinkamumą kvalifikacijos pagrindimui bei atsisakė vertinti informaciją apie alternatyvią sutartį vadovaudamasi 2020-11-11 LAT nutartyje e3K-3-272-378/2020 („Liepkalnio sankryža“) pateiktais išaiškinimais, kad tikslindamas kvalifikaciją tiekėjas gali tikslinti (a) tik pirmą kartą nurodytus duomenis ir (b) tik vieną kartą.

Apeliacinis teismas pripažino, kad pažeisti prekių pristatymo terminai neleidžia pripažinti sutarties įvykdymo tinkamu. Kita vertus, pasisakydamas dėl duomenų apie alternatyvios sutarties tinkamumą, Apeliacinis teismas buvo linkęs daryti takoskyrą tarp susidariusios situacijos ir „Liepkalnio sankryžos“ bylos. Pasak teismo, „Liepkalnio sankryžos“ byloje tiekėjui buvo sudaryta galimybė tikslinti kvalifikaciją patvirtinančius duomenis daugybę kartų, iš esmės tol, kol tiekėjas pateiks dokumentus, kuriuos galima bus pripažinti tinkamais. Šiuo atveju tiekėjui buvo sudaryta galimybė tikslinti duomenis tik vieną kartą, todėl analogiška situacija nesusidarė, o tiekėjų lygiateisiškumas nebuvo pažeistas. Maža to, teismas pripažino, kad ir pats tiekėjas galėjo būti suklaidintas nepakankamai tikslių pirkimo dokumentų.

Šis Apeliacinio teismo sprendimas leidžia suprasti, kad kvalifikacijos ir pašalinimo pagrindų tikrinimas turėtų būti vertinamas per tiekėjų lygiateisiškumo ir skaidrumo principų prizmę, o ne skaičiuojant kiek kartų buvo leista duomenis tikslinti.

Lietuvos apeliacinio teismo sprendimą galite rasti [čia](#).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas: tiekėjams pripažįstamas teisinis suinteresuotumas ginčyti pirkimui skirtų lėšų sumą

Reikšmė: *pateiktas išaiškinimas specifinėje situacijoje*

#1 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pripažino, jog tiekėjai turi teisinį suinteresuotumą ginčyti pirkimui skirtų lėšų sumą (kai ši įtvirtinta kaip pirkimo sąlyga), o kai ši suma neviešinama – ginčyti PO sprendimą atmesti tiekėjo pasiūlymą šiuo pagrindu.

Byloje tiekėjas ginčijo pirkimo sąlygų reikalavimą, kuriame nustatyta maksimali bendra metinė pasiūlymo kaina ir prašė padidinti šią kainą bent 40 proc. Kasacinis teismas pripažino, jog šioje nuostatoje įtvirtintas ūkio subjektų teisės ribojantis reikalavimas, todėl nuginčijus šią pirkimo sąlygą, neišvengiamai pasikeistų ieškovės kaip viešojo pirkimo dalyvės subjektinių teisių apimtis. Atitinkamai, nors būtent pati PO turi teisę spręsti dėl galimų pirkimui skirtų lėšų, tačiau vien tai negali būti laikoma pagrindu nepripažinti ieškovės suinteresuotumo ginčyti tokią pirkimo sąlygą.

Kasacinis teismas šioje byloje taip pat pažymėjo, jog esant ginčui dėl pirkimo sąlygose nustatytos pirkimui skirtų lėšų sumos, atsižvelgiant į perkančiosios organizacijos prerogatyvą priimti sprendimą dėl pirkimo biudžeto, *teismas neturi teisės pats nustatyti konkrečiau pirkimui skirtų lėšų sumos dydį*. Atsižvelgiant į tai, kad teismas negali spręsti už perkančiąją organizaciją, kompetentingą ir atsakingą už konkretų pirkimą, susiaurindamas jos galimų priimti sprendimų apimtį, nežinodamas jos poreikių ir galimybių, ieškinį tenkinus, būtent pati perkančioji organizacija gali pasirinkti, ar atitinkamu dydžiu pagal rinkos situaciją *didinti pirkimui skirtą lėšų sumą, ar paskelbti kitokio pobūdžio pirkimą* (pvz., iškeliant mažiau reikalavimų ar dėl siauresnės apimties pirkimo objekto).

TEISMŲ PRAKTIKA

3. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas: tiekėjams pripažįstamas teisinis suinteresuotumas ginčyti pirkimui skirtų lėšų sumą

#2 Lietuvos Aukščiausiasis Teismas taip pat pasisakė dėl PO nustatytos pirkimui skirtų lėšų sumos teisėtumo. Šiuo atveju teismas nustatė dvi svarbias taisykles:

- (1) *Dėl įrodinėjimo pareigos paskirstymo*: jei pirkimui skiriamų lėšų suma nėra atskleidžiama pirkimo dokumentuose, tokiu atveju kilus ginčui dėl jos nustatymo fakto ir / ar dydžio, perkančioji organizacija turi įrodinėjimo pareigą, nustatant atitinkamą pirkimui skirtų lėšų dydį. Tuo tarpu jei pirkimui skiriamų lėšų suma yra atskleista pirkimo dokumentuose (kaip buvo šiuo atveju), būtent tiekėjams tenka įrodinėjimo pareiga patikimai ir įtikinamai įrodyti, kad konkrečiu atveju buvo akivaizdžiai nesilaikyta imperatyviųjų viešųjų pirkimų principų;
- (2) *Dėl įrodinėjimo standarto*: kasacinis teismas šiuo atveju nustatė gana aukštą įrodinėjimo standartą, nurodydamas, kad dėl viešųjų pirkimų principų pobūdžio ir reikšmės praktikoje įtvirtintos griežtos šių imperatyviųjų nuostatų pažeidimų nustatymo ir įrodinėjimo taisyklės, pagal kurias reikalaujama realiai įrodyti viešųjų pirkimų principų pažeidimo faktą, o ne tik remtis jų pažeidimo prielaida ir padariniais.

Ieškovė savo reikalavimą byloje grindė abstrakčiais paaiškinimais, skaičiavimais, informacija apie anksčiau sudarytas sutartis bei kituose regionuose sudarytas sutartis ir jų verte, kas, teismo vertinimu, nėra pakankamas pagrindas pripažinti pirkimo dokumentuose nustatytos pirkimui skirtų lėšų sumos nepagrįstumą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį galite rasti [čia](#).